

Yttrande över betänkande av Biogasmarknadsutredningen

Mer biogas! För ett hållbart Sverige, SOU 2019:63

Er beteckning Dnr I2019/03474/E

Sammanfattande synpunkter

- Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker utredningens huvudförslag om införande av produktionsmål, men avstyrker förslaget om att Stödpaket I ska finansieras genom anslaget för klimatinvesteringar.
- Länsstyrelsen vill särskilt belysa den målkonflikt som riskerar att uppstå genom förslaget om ”förbud för användning av avloppsslam på jordbruksmark och annan mark”, i betänkandet Hållbara slamhantering 2020:3. Förbudet riskerar att påverka produktionspotentialen för biogas.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att föreslå ett mål för användningen av biogödsel i det svenska jordbruket.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att se över vilka möjligheter länsstyrelserna har att stimulera en mer ändamålsenlig samordning för att biogasens möjligheter ska kunna tas till vara på ett bättre sätt.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att lokalisera tillståndsprövningen till en eller ett fåtal länsstyrelser.
- Länsstyrelsen är positiv till förslaget om att utarbeta en vägledning som är gemensam för de myndigheter som bedriver tillsyn över biogasanläggningar.

Ställningstagande och särskilda synpunkter

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens huvudförslag om produktionsmål för biogas och vill lämna följande synpunkter.

Svenskproducerad biogas är en viktig del i den cirkulära ekonomin som medför bred samhällsnytta inom en rad olika områden. Främsta nyttan är reduktionen av växthusgasutsläpp inom flera sektorer, speciellt inom transportsektorn. Inhemsk produktion och förädling av biogas har ett tydligt jordbruksperspektiv med minskat metanläckage, återföring av växtnäringsämnen samt ökad försörjningstrygghet och landsbygdsutveckling. Biogasproduktion är dessutom avgörande för utsortering av matavfall och återföring av viktiga näringsämnen.

I utredningen saknas en diskussion kring vilka konsekvenser ett ökat uttag av biomassa från jord- och skogsbruk kan komma att få för grön infrastruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Länsstyrelsen efterfrågar därför en utredning med syfte att säkerställa att den biologiska mångfalden inte påverkas negativt av ett ökat uttag av substrat för biogasproduktion.

12.3.2, 13.11 Mål för ökad biogasproduktion och användning av biogödsel

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag till övergripande mål och produktionsmål så att produktion och användning av biogas i Sverige, på ett ändamålsenligt sätt, bidrar till att de beslutade energi- och klimatmålen nås samtidigt som den inhemska produktionens övriga samhällsnyttor tas till vara. Länsstyrelsen instämmer i slutsatsen att målen bör kunna revideras utifall att ny information visar att kostnaderna för att uppnå målen överstiger den samhällsekonomiska nyttan.

Länsstyrelsen vill dock särskilt belysa den målkonflikt som riskerar att uppstå genom förslaget om ”förbud för användning av avloppsslam på jordbruksmark och annan mark”, som föreslås i betänkandet Hållbara slamhantering 2020:3. Förbudet skulle försvåra möjligheten för reningsverk att ta emot mer organiskt avfall vilket därmed riskerar att påverka produktionspotentialen för biogas.

Utredningen föreslår att Regeringen bör uppdraga åt Jordbruksverket att föreslå ett mål för användningen av biogödsel i det svenska jordbruket. Länsstyrelsen tillstyrker detta förslag då ett sådant mål kan tydliggöra biogödselanvändningens betydelse i ett kretsloppsbaseerat samhälle och därmed indirekt ge ytterligare stimulans till inhemskt producerad biogas.

12.5. Förslag till ekonomiska styrmedel stödpaket I och II.

- *Gödselgaspremie* på 40 öre/kWh för biogas producerad från gödsel
- *Uppgraderingspremie* på 20-30 öre/kWh för biogas som uppgraderas till fordonsgas
- *Förvätskningspremie* på 10-15 öre/kWh

Länsstyrelsen tillstyrker de föreslagna produktionspremierna **i Stödpaket I** och **II**, samt att de tre premierna i *Stödpaket I* ska kunna kombineras. Länsstyrelsen välkomnar styrmedel som syftar till att bidra till ökad inhemska biogasproduktion som kan tillgodose användarbehovet istället för importerad biogas.

12.6 samt 12.7 Kostnader och finansiering av stödpaket I

Kostnaderna för de åtgärder som föreslås i *stödpaket I* beräknas under första året till 500 miljoner kronor för att öka linjärt till år 2030 och uppgå till 2 000–3 050 miljoner kronor. Enligt förslaget ska 200 respektive 400 miljoner överföras från anslaget för klimatinvesteringar (utgiftsområde 20 anslag 1:16) till biogaspremier under år 1 och år 2. En betydande andel av klimatinvesteringsstödet går idag till investeringar som syftar till att främja en övergång till förnybara drivmedel, inklusive biogas. Förslaget skulle försämra möjligheterna för biogasanläggningar att få investeringsstöd samt minska utrymmet för andra viktiga omställningsåtgärder.

Länsstyrelsen anser att *Stödpaket I* bör finansieras på annat sätt än genom anslaget för klimatinvesteringar och avstyrker därför förslaget om finansiering. Eftersom kostnaderna för de föreslagna produktionspremierna väntas stiga kraftigt fram till år 2030, är viktigt att på längre sikt hitta andra alternativ för finansiering. Inom Landsbygdsprogrammet kan biogasinvesteringar dessutom komma att försvinna och Länsstyrelsen anser att det därför är

viktigt med gynnsamma förutsättningar för lantbruksnäringen att fortsatt kunna söka stöd och att möjligheten för detta inte begränsas.

13. Utredningens övriga förslag och överväganden

Länsstyrelsen ställer sig i stort positiv till utredningens övriga förslag som presenteras i kapitel 13 och lämnar synpunkter på de förslag där Länsstyrelsen specifikt omnämns.

13.6 Förbättrad samordning på regional nivå

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att Regeringen bör uppdra åt länsstyrelserna att se över vilka möjligheter dessa har att stimulera en mer ändamålsenlig samordning mellan olika aktörer för att biogasens möjligheter att bidra till lokala eller regionala kretslopp ska kunna tas till vara på ett bättre sätt.

13.9 Miljötillstånd och tillsyn av biogasanläggningar

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag om att överväga möjligheterna att samla miljöprovningen av biogasanläggningarna till en eller ett par länsstyrelser. Genom att koncentrera kompetensen inom området till en eller ett par länsstyrelser, riskerar sårbarheten att öka samtidigt som kunskapen om lokala och regionala förutsättningar kan gå förlorad vid en samlad tillståndsprovning. Tillsyn koncentrerad till ett fåtal länsstyrelser medför dessutom en lång och därmed tidskrävande resa för att nå flera anläggningar i landet, vilket innebär att en större del arbetstid för berörd kompetens behöver läggas på restid. Sammanfattningsvis talar en koncentrerad tillsynsverksamhet emot att uppnå en effektiv verksamhet till större nytta för medborgaren och i detta fall företagen.

Det finns redan idag ett system där B-provningarna koncentrerats till ett mindre antal länsstyrelser. Därför kan det inte vara motiverat att en bransch i taget ytterligare ska koncentreras på det föreslagna sättet. Om systemet med miljöprovningar upplevs som trögt behöver staten tillsätta de resurser som behövs. Ett annat alternativ är att åter aktualisera en utredning av miljöprovningssystemet i sin helhet, något som dock inte bedöms vara motiverat i sammanhanget.

Ofta är biogasproduktionen en mindre del av en omfattande industriverksamhet. För att tillsynen ska fungera på ett adekvat sätt kan inte en verksamhet regleras av flera miljötillstånd från olika myndigheter. Vi har ett system där kommunerna i sin tillsyn prövar C-verksamheter, Miljöprovningssdelegationerna tillståndsprövar B-verksamheter och där vi har biogas steg i A-anläggningar, beslutar Mark- och miljödomstolen.

Vidare anser Länsstyrelsen att det är tveksamt om kraven på enskild provning med hänsyn till förutsättningar på plats kan uppfyllas om förslaget skulle genomföras. Däremot skulle de länsstyrelser som inte anser sig ha tillräckliga resurser eller kompetens för provning av biogasverksamhet, ges möjlighet att överlåta provningen till en annan länsstyrelse.

Länsstyrelsen vill även uttrycka tveksamhet rörande tillståndsprovningar av biogas på jordbruksföretag (gårdsbaserad biogas). Vår erfarenhet är att tillståndsprovning av gårdsbaserad biogas ofta kombineras med tillståndsprovning av nytillkommen eller utökad djurhållning. En konsekvens av utredningens förslag skulle kunna bli att gemensam tillståndsprovning av biogasproduktion och djurhållning lämnas över till annan länsstyrelse, medan tillståndsprovning av endast djurhållning görs av den egna länsstyrelsen. Då försämras möjligheterna till enhetlig tillståndsprovning av djurhållning inom respektive länsstyrelse samtidigt som möjligheten till en samlad bild av länets samtliga djurhållningsprovningar försvåras.

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att låta Naturvårdsverket utarbeta en vägledning som är gemensam för de myndigheter som bedriver tillsyn över biogasanläggningar. Vägledningen skulle ge en större samsyn och mer likartade förutsättningar för de som driver tillsyn över biogasanläggningar. Länsstyrelserna har sedan tidigare ett gemensamt beslutstöd som kan användas som utgångspunkt i det arbetet.

Det finns även goda exempel där Länsstyrelsen genom tillsynen har drivit på införande av anaeroba reningssteg med biogasproduktion i industrin vilket har lett till väsentligt minskade utsläpp till vatten. Stödet till industrin i sådana tillämpningar kan också vara värt att utveckla.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med energi- och klimatstrateg Helena Engström som föredragande.

I ärendet har synpunkter inhämtats från enheten för energi- och klimat, enheten för tillsyn och förorenade områden, enheten för miljöprovning, enheten för vatten samt landsbygdsenheten.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därmed underskrifter.

Ann Holmlid

Länsråd

Helena Engström

Energi- och klimatstrateg